

4. Big City Life: High Density Pleasure. An international study of high-density mid-rise environments. Paper 145.
5. Domke, David, "Dwelling in Density: A Study on High Density Residential Architecture" (2014). Architecture Thesis Prep. Paper 245.
6. The Design Catalogue: Successful examples of high-density urban development in Europe. By London Development Agency & Government Office for London – 213 pages.
7. Стаття «Высокоплотная малоэтажная жилая застройка: Проблемы и перспективы развития» Кутяк Т.В., Дмитренко А.Ю. С. 2-3.

Аннотация

В статье рассмотрены особенности архитектурно-планировочной организации среднеэтажной жилой застройки повышенной плотности, которые связаны с необходимостью внедрения новых методов проектирования жилой архитектуры, проанализирован опыт высокоплотного строительства, предложены принципы организации жилой застройки повышенной плотности не в ущерб комфортности жилой среды.

Ключевые слова: жилая застройка, повышенная плотность, средняя этажность, комфортность.

Abstract

The article deals with the planning organization of a mid-rise high-density residential housing related with the necessity of the new methods introduction for residential architecture planning, the high-density building experience analyses, proposes the high-density residential development organization principles without compromising the residential environment amenities.

Keywords: residential development, high-density, mid-rise, amenities.

УДК 711.455;725.1:614.215

Черняк А. С.

аспірантка кафедри АПЦБіС,

Київський національний університет будівництва і архітектури

МЕТОДИЧНА ОЦІНКА ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНУ ОРГАНІЗАЦІЮ САНАТОРНО- КУРОРТНИХ ЗАКЛАДІВ НА БАЗІ ТЕРМАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ

Анотація: в статті за допомогою методичних підходів визначено основні чинники, що впливають на архітектурно-планувальну організацію санаторно-курортних закладів на базі термальних джерел, проведена комплексна оцінка їх значення для формування цих закладів, на прикладі території Закарпаття.

Ключові слова: санаторно-курортні заклади, системний підхід, лікувально-оздоровча зона, об'ємно-планувальна структура

Постановка проблеми.

Згідно з «Концепцією Загальнодержавної програми розвитку санаторно-курортної галузі на період до 2017 року», та «Регіональною стратегією розвитку Закарпатської області на період до 2020 року» існують ряд проблем, що потребують вирішення: погіршення матеріально-технічної бази санаторно-курортних закладів за умов недостатнього фінансування за рахунок державного та місцевого бюджетів, недостатній рівень розвитку інфраструктури санаторно-курортної галузі і низький рівень обслуговування в ряді закладів, відсутність ефективної системи забезпечення науково-дослідницької розробки сучасних технологій для лікувально-профілактичного використання природних чинників та механізмів впровадження їх у практику охорони здоров'я [1,2]. Вирішення цих проблем допоможе збереженню та раціональному використанню природних лікувальних ресурсів, задоволенню попиту населення на конкретні види санаторно-курортних послуг та поліпшення їх якості, комфорту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретичною базою питань архітектурно-планувальної організації, функціонального зонування та об'ємно-просторового рішення є комплексні дослідження вчених ЦНДІЕП курортних, оздоровчих, туристичних будівель і споруд Госгражданстроя, а саме: Г. А. Березіної, І. Т. Тарабаріна, Г. В. Силуанової, ЦНДІЕП лікувально-оздоровчих і санаторно-курортних будівель: Л. А. Александрової, М. І. Магідіної, О. Ф. Коршунова, Т. П. Фельдман-Бабака, Н. І. Кірьянова, Т. В. Міхеєвої, А. Т. Полянського, З. Н. Іваново, науково-дослідні інститути та проектні організації: Союзспортпроект, КиївЗНДІЕП, Київпроект, Курортпроект та ін.

Мета статті.

Використовуючи методи наукового дослідження структурувати чинники впливу на архітектурно-планувальну організацію санаторно-курортних закладів, визначивши їх взаємозалежності та виділити з них основні, що визначають формування санаторно-курортних закладів на базі термальних джерел.

Виклад основного матеріалу.

Системний аналіз існуючих санаторно-курортних закладів на базі термальних джерел дозволив структурувати, тобто виділити визначальні групи чинників, що впливають на їх архітектурно-планувальну організацію, а саме:

географічні, містобудівні, соціально-економічні, функціональні, інженерно-технічні, історико-культурні, естетичні.

Системний аналіз є основним засобом реалізації системного підходу до вивчення досліджуваного об'єкту, а саме санаторно-курортних закладів в місцях виходу термальних джерел. Одним з визначальних елементів для виявлення структури системного підходу є система взаємозв'язків, що формуються між досліджуваними елементами, в даному випадку між чинниками впливу на формування цих закладів [3].

До географічних чинників належать наступні: природні чинники, а саме наявність природних ресурсів – геотермальних джерел, дебіт свердловини, кількість пробурених свердловин, об'єм родовища мінеральних вод, сейсмічність регіону, та кліматичні чинники - температурний режим, вологість, вітровий режим, кількість опадів, інсоляція, рельєф місцевості. Перераховані природно-кліматичні умови визначають специфіку формування об'ємно-планувальної та композиційно-планувальної структур санаторно-курортних закладів, а також їх об'ємно-просторової організації.

З точки зору практичного використання мінеральні підземні води за температурними ознаками можна рекомендувати для таких цілей: води до 20° найбільш ефективні, для водопостачання; в межах 20-50° — у бальнеології і йодо-бромному виробництві; водами з температурою 50-75° обігрівають теплиці, парники, застосовуються вони і у бальнеології; підземними водами з температурою 75-100°, як правило, теплофікують міста, курорти, сільськогосподарські об'єкти; води з температурою понад 100° можуть використовуватись головним чином в енергетиці [4]. На території Закарпаття нараховується близько 50 джерел термальних вод, їх температура від +18° до +80°С, що визначає їх застосування для лікування та можливість використання з метою опалення.

У Закарпатській області виділяють 10 лікувально-оздоровчих зон в місцях виходу мінеральних вод, а саме: Свалявська, Мукачівська, Міжгірсько-Воловецька, Тячівська, Рахівська, Хустсько-Виноградівська, Берегівська, Великоберезнянсько-Перечинська, Іршавська та Ужгородська лікувально-оздоровчі зони [8]. Методом комплексного (системного) аналізу розташування родовищ мінеральних геотермальних джерел їх об'єднано в зони, на яких сформовані санаторно-курортні заклади (рис.1). Це такі лікувально-оздоровчі зони: Ужгородська, Мукачівська, Іршавська, Берегівська, Хустсько-Виноградівська, Тячівська, названі як і найбільші населені пункти, де розташовані свердловини родовищ геотермальних вод.

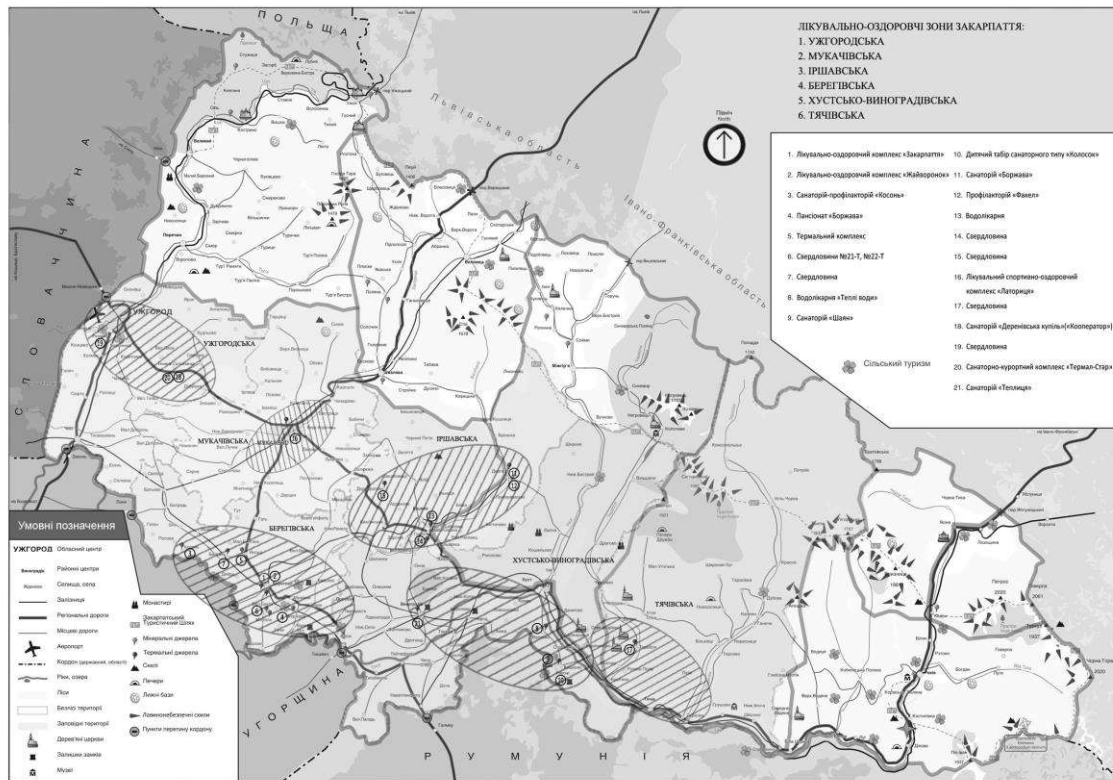

Рис.1. Карта місцезнаходження родовищ геотермальних джерел Закарпаття з виділеними лікувально-оздоровчими зонами та позначеними санаторно-курортними закладами на базі термальних джерел

У тісній взаємодії з географічними чинниками перебувають соціально-економічні чинники, до яких належать: рівень економічного розвитку населеного пункту/регіону/області, наявність трудових ресурсів – кваліфікованих кадрів, зацікавленість споживачів у багатьох видах послуг (лікування або медична реабілітація хворих, оздоровлення або профілактика захворювань, відпочинок або дозвілля рекреація). Загалом рівень ефективності соціально-економічного розвитку Закарпатської області формується за рахунок взаємної компенсації економічної та соціальної складових, які, взаємодіючи, визначають загальне позитивне значення розвитку регіону. Одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки Закарпаття є санаторно-курортна діяльність [5].

Сьогодні яскраво прослідковується зміна характеру попиту населення на лікувально-оздоровчі послуги. Раніше орієнтація санаторно-курортних закладів була спрямована на осіб похилого віку, проте сьогодні це і люди середнього віку, що надають перевагу активному відпочинку і часто обмежені в часі. Зростає кількість людей, які ведуть здоровий спосіб життя та хочуть підтримувати хорошу фізичну форму і потребують відновлювальних програм. Тому санаторно-курортні заклади стають багатofункціональними центрами дозвілля, оздоровлення та лікування.

До містобудівних чинників, які напряму залежать від містобудівної ситуації території, можна віднести: місце розташування і розміри ділянки будівництва, санітарно-гігієнічні норми, стан інфраструктури території забудови, умови зорового сприйняття окремого будинку або комплексу, морфологічні та архітектурно-художні особливості навколишньої забудови. Транспортна мережа Закарпаття представлена залізничними та автомобільними сполученнями, розвиненою прикордонною інфраструктурою (на кордоні розташовано 19 пунктів переходу), розгалуженою сіткою автодоріг, також її територією проходять дві автодороги державного значення, зокрема, магістральна Київ-Чоп і регіональна Мукачево-Рогатин та міжнародний транспортний коридор №5 (Критський) – Ліссабон-Трієста-Любляна-Будапешт-Київ-Волгоград [6]. Це дає змогу розширювати існуючу мережу санаторно-курортних закладів Закарпатської області, що станом на 2013 рік налічує 56 закладів, в тому числі 22 санаторії (з них 3 дитячі санаторії) та пансіонати з лікуванням, 7 санаторіїв профілакторіїв, 4 пансіонати відпочинку, 23 бази відпочинку, з яких 15 санаторно-курортних закладів функціонують на базі термальних джерел. Найбільша кількість перерахованих суб'єктів зосереджена у Тячівському (26,8%), Свалявському (14,3%), Хустському (10,7%), Виноградівському (8,9%) та Мукачівському (7,1%) районах. За останнє десятиріччя загальна кількість санаторно-курортних закладів та оздоровчих закладів Закарпатської області зменшилась на 19% (з 69 до 56 об'єктів)у зв'язку зі значним скороченням кількості баз відпочинку - з 43 у 2003 р. до 23 у 2013 р. Проте прослідковується динаміка збільшення санаторіїв та пансіонатів з лікуванням, кількість яких зросла в 1,4 рази - з 15 у 2003 р. до 22 у 2013 р., а також зростання їх загальної місткості на 18,5% і збільшення на 3% кількості оздоровлених осіб (рис.2).

Рис.2. Діаграма зміни кількості санаторно-курортних закладів Закарпаття на період з 2003 р. по 2013 р. (на основі статистичних даних Головного управління статистики в Закарпатській області [7,8])

Функціональні чинники, взаємозалежні від географічних, соціально-економічних та містобудівних чинників, визначають місткість, поверховість, об'ємно-просторову організацію та функціональну структуру санаторно-курортних закладів. На сьогодні набувають популярності європейські програми оздоровлення, що визначає появу нових приміщень, а саме: лікувально-оздоровча зона спа-комплексу - хамам, різні види саун – трав'яна, фінська, арома, угорська, інфрачервона, парна, джакузі, приміщення для різних масажів – повний, тайський, аюрведичний, гарячим а холодним камінням, ванни – ароматичні, трав'яні, гідромасажні, гальванічна ванна Штангера; фізкультурно-оздоровча зона – приміщення для фітнесу, тренажерний зал, теніс та міні гольф (можливе влаштування відкритих або критих майданчиків). Також слід зазначити розширення потреб населення в дозвілєвих програмах – це і екскурсійні тури (відвідування визначних місць, музеїв, кіно, виставок), і активний відпочинок (катання на лижах).

Інженерно-технічні чинники можна розділити на 2 групи, до яких відносяться внутрішні чинники – вдосконалення матеріально-технічного оснащення санаторно-курортних закладів – новітнє медичне обладнання, сучасне технічне забезпечення спа-комплексу, та зовнішні - впровадження нових матеріалів та конструктивних схем в структурних та інженерних рішеннях, що урізноманітнює їх об'ємно-планувальну організацію. У зв'язку з появою і розповсюдженням нових оздоровчих процедур з'являється необхідність в переоснащенні наявної матеріально-технічної бази для забезпечення достатнього рівня наданих послуг та комфорту.

Історико-культурні чинники – близькість пам'яток історії та архітектури, етнографічні особливості - мають опосередкований вплив на формування архітектурно-планувальної структури закладу, проте безпосередньо впливають на вибір його місця розташування, архітектурний образ та художні деталі оздоблення екстер'єру та інтер'єру будівлі. Історичні традиції забудови певного регіону створює певну специфіку формування санаторно-курортних закладів. Закарпатська область багата на пам'ятки історії та культури, яких налічується 1490 об'єктів [6], в тому числі культові і житлові споруди (збережено 118 дерев'яних церков), пам'ятки архітектури (особливо дерев'яної народної XVII-XIX ст.), етнографічні музеї, місця та будинки, пов'язані з перебуванням видатних діячів, замки та фортифікаційні споруди (Ужгородський, Мукачівський та Чинадіївський замки, що за своїм станом придатні для проведення екскурсій), що дає змогу поєднувати лікувально-оздоровчий відпочинок з дозвілєвим (пізнавальним). Найбільше таких пам'яток зосереджено в Ужгородській лікувально-оздоровчій зоні, значно менше в Берегівській, Мукачівській та Хустсько-Виноградівській зонах.

Залежними від інших груп чинників є естетичні чинники, що продиктовані як історико-морфологічними традиціями місцевості так і впровадженням новітніх інженерно-технічних систем і включають в себе: загальний архітектурно-художній образ будівлі, внутрішній образно-психологічний простір. Зовнішній вигляд санаторно-курортного закладу має гармонійно співіснувати зі складеними містобудівними умовами. Так, різне колористичне, світлове, просторове рішення та інші архітектурно-дизайнерські засоби, що враховують особливості психофізіології сприйняття людини використовуються для різних функціональних зон санаторно-закладу, що загалом формують єдине художньо-естетичне ціле інтер'єрне рішення закладу. В основу архітектурного рішення інтер'єру санаторно-курортного закладу слід покласти форми і просторові характеристики, які відповідатимуть оздоровчому процесу і сприятимуть лікуванню та відпочинку.

Висновки.

На основі проведеного аналізу проектування та будівництва санаторно-курортних закладів визначено, що серед зазначених чинників найбільший вплив на їх архітектурно-планувальну організацію мають: місце розташування та стан інфраструктури території, дебіт свердловин та їх кількість, попит населення на певні види послуг, інженерно-конструктивні рішення.

Список використаних джерел

1. Концепція Загальнодержавної програми розвитку санаторно-курортної галузі на період до 2017 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
2. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області до 2020 року від 6 березня 2015 року.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakarpat-rada.gov.ua>
3. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – с. 10-15
4. Руденко Ф.А. Підземні води, їх походження та значення в народному господарстві. – Київ: “Знання”, 1979. – 48 с.
5. Ефективність соціально-економічного розвитку та економічна безпека регіону (на прикладі Закарпатської області); аналіт. доп. / А. І. Сухоруков, Ю.М. Харазішвілі. – К.: НІСД, 2013. – с. 11-12.
6. Білей М.М. Паспорт Закарпатської області. – Ужгород: Головне управління статистики у Закарпатській області, 2010. – с. 7-8, 27.
7. Осауленко О.Г. Статистичний щорічник Україна за 2013 рік. – Державна служба статистики України, 2014. – с. 458-460.

8. Закарпаття – санаторії та туризм: Статистичний збірник. – Ужгород: Головне управління статистики у Закарпатській області, 2015. – с. 82-104.

Аннотація

При помощи методических подходов в статье определены основные факторы, которые непосредственно влияют на архитектурно-планировочную организацию санаторно-курортных учреждений на базе термальных источников, проведена комплексная оценка их значения для формирования этих учреждений, на примере территории Закарпатья.

Ключевые слова: санаторно-курортные учреждения, системный подход, лечебно-оздоровительная зона, объемно-планировочная структура.

Annotation

Using the methodological approaches in the article identified the main factors that directly influence the architectural-plan forming of sanatorium establishments based on thermal springs, conducted a comprehensive assessment of their importance for the formation of these institutions on the territory of Transcarpathia for an example.

Keywords: sanatorium establishments, systems approach, treatment and wellness area, space-planning structure.

УДК 725.13

Яненко О. І.

аспірант кафедри теорії архітектури КНУБА

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В АРХІТЕКТУРІ

Анотація: розглянуто світовий досвід застосування соціальних мереж як інструмент для визначення кращих проектних рішень. Наведено приклади застосування на практиці.

Ключові слова: соціальні мережі, громадська архітектура, обмін інформацією.

Як не дивно, поява соціальних мереж відбулась не так давно, але вже сьогодні має колосальний вплив на всі без винятку сфери діяльності людини. Важко не помітити формування міцного взаємозв'язку між архітектурою та соціальними мережами. Швидкість обміну інформацією надзвичайно висока,